

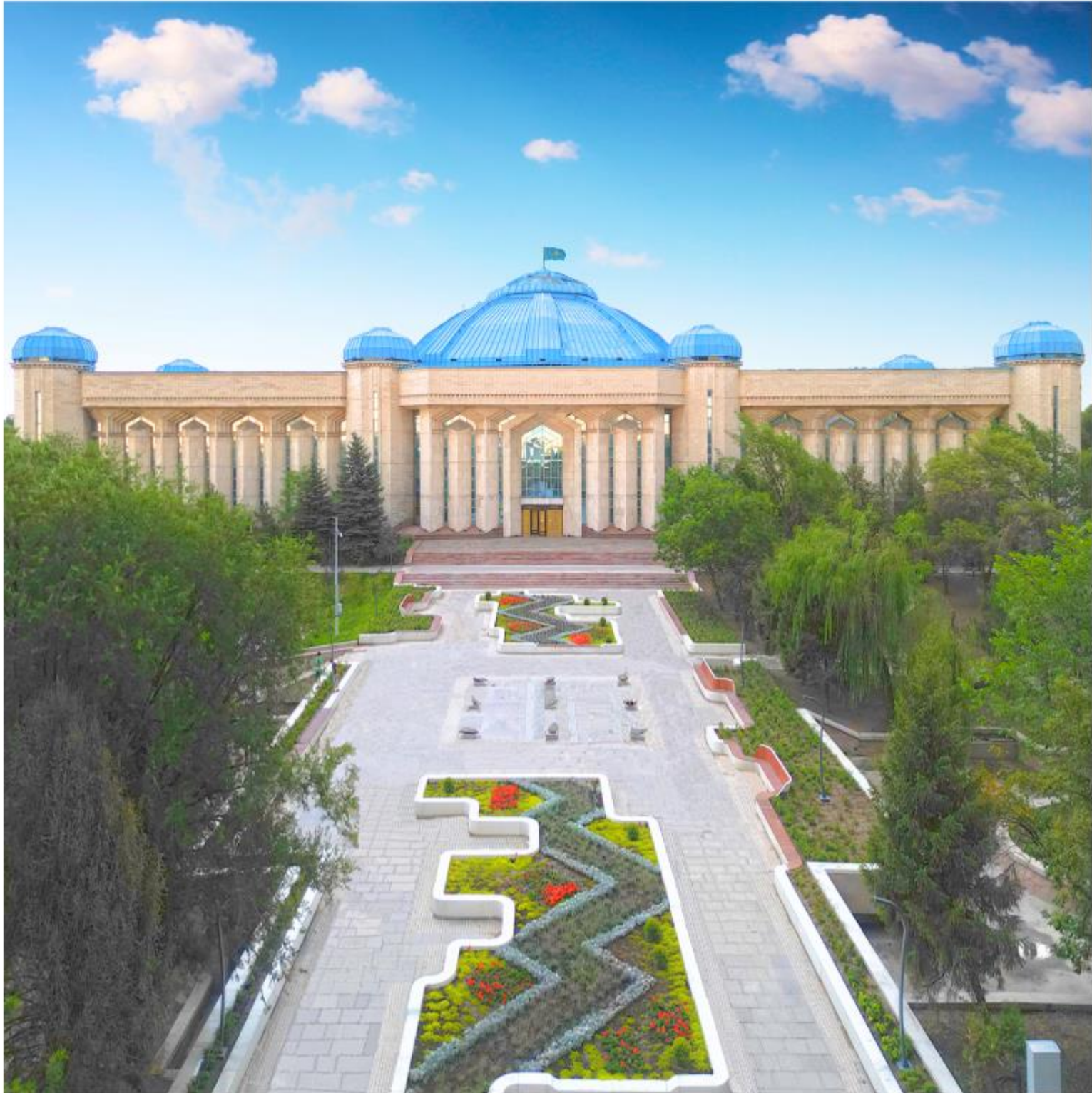
ISSN: 2958-5376
ISSN-L: 2958-5376

MUSEUM.KZ

ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ · НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ · SCIENTIFIC AND PRACTICAL JOURNAL

2(6)2024

ҒАБИТ МҮСІРЕПОВТІҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ ШЕБЕРХАНАСЫ*Ж.А. Таева*

С. Мұқанов пен Ғ. Мүсіреповтің әдеби-мемориалдық музей кешені (Қазақстан)

Аңдатпа. Ғабит Мүсірепов – жазушы, әдебиет сыншы, публицист, драматург, үлкен прозаик – ғалым ретінде қазақ әдебиетінің өте маңызды кезеңін бейнелеп суреттеген, көркем шығармалар жазған, халық өмірінің көркем шежіресі секілді. Ол қазақ халқына кеңінен таңылған сүйікті жазушы шын мәнінде сөз зергері. Оның қаламынан шыққан әрбір еңбегі оқырман жүрегіне жол тапқан. Ғабит Мүсіреповтің шығарма жазудағы шеберлігі, мол мұрасы, шығармашылық шеберханасы зерттеген сайын толысып, зерттеуге тұрарлық, жаңа, тың тақырыптар туындататындықтан да жазушының өмір жолы мен шығармашылығы арасындағы байланыс, жазушының шығармашылық зертханасы, жазу тактикасы сынды тақырыптарды зерттеу өзекті болып табылады. Сол себепті мақалада жазушы шығармашылығының өзіндік қырларын айқындау мақсатында оның шығармашылық зертханасын тұтас алып қарастырылды. Олардың ішінде жазушының әр шығармасын жазуындағы өздік салт-әдеттері, стилі, жазу барысындағы жай-күйі, көңіл-қошы, қолданған бұйымдары барлығы жазушының шығармашылық шеберханасынан сыр шертеді. Зерттеулерді қорытындылай келе, бұл күнде музейдің құнды экспонаттары қатарын құрайтын жазушының қолының табы қалған жеке заттарын, кітапханасын жалпы тұтастай шығармашылығын жан-жақты зерттеу қазақ әдебиеті үшін құнды екені дәлелденді. Тақырыпқа сай музей-үйіндегі жәдігерлердің сыры мен тарихының ғылыми маңызы тұжырымдалды.

Материалдар мен зерттеу әдістері: Ғылыми мақала жазу барысында пайдаланылған дерек көздері С. Мұқанов пен Ғ. Мүсіреповтің әдеби-мемориалдық музей кешенінің қосымша қорынан, Ұлттық кітапхана материалдарынан алынды. Жұмыс барысында Ғ. Мүсіреповтың шығармашылық шеберханасының атмосферасын, өзіндік ерекшелігін ашып көрсететін мүмкіндіктер жиынтығы пайдаланылды. Жалпы жазушы шеберханасы жайлы әр қаламгердің, ғалымдардың пайымы әртүрлі болғандықтан, олардың тақырыпқа сәйкес тұжырымдары салыстырылып, жүйеленіп, зерделенді.

Тірек сөздер: шығармашылық, зертхана, қолжазба, мұрағат, қарындаш, жәдігер, музей.

Сілтеме жасау үшін: Ж.А. Таева. Ғабит Мүсіреповтің шығармашылық шеберханасы // MUSEUM.KZ. 2024. №2 (6). 116-123 бб. DOI 10.59103/muzkz.2024.06.14

ТВОРЧЕСКАЯ МАСТЕРСКАЯ ГАБИТА МУСРЕПОВА*Ж.А. Таева*

Литературно-мемориальный музейный комплекс С. Муқанова и Г. Мусрепова (Казахстан)

Аннотация. Ғабит Мусрепов – писатель, литературный критик, публицист, драматург, большой прозаик-ученый изобразил очень важный период казахской литературы, написал художественные произведения, как художественную летопись жизни народа. Он-любимый писатель, широко навязанный казахскому народу. Каждый труд, исходящий из его пера, попадал в сердца читателя. Так как мастерство Габита Мусрепова в написании произведений, его богатое наследие, творческая лаборатория по мере того, как они исследуются, создают новые, новые темы, актуальными являются изучение таких тем, как связь жизненного пути и творчества писателя, творческая лаборатория писателя, тактика письма. Поэтому в целях определения специфических аспектов творчества писателя его творческую лабораторию рассматривали в целом. Среди них собственные обычаи, стиль написания каждого произведения писателя, его состояние в процессе

написания, настроение, использованные изделия-все это отражается на творческой мастерской писателя. Подводя итоги исследований, было доказано, что сегодня для казахской литературы ценно всестороннее изучение творчества писателя в целом, его библиотеки, личных вещей, которые составляют ряд ценных экспонатов музея. В соответствии с темой было сформулировано научное значение тайны и истории экспоната в Доме-музее.

Материалы и методы исследования: Материалы и методы исследования: источники, использованные при написании научной статьи, взяты из дополнительного фонда литературно-мемориального музейного комплекса С. Муканова и Г. Мусрепова, материалов Национальной библиотеки. В ходе работы был использован набор возможностей, раскрывающих атмосферу, оригинальность творческой лаборатории Г. Мусрепова. Так как в целом о писательской лаборатории у каждого писателя, ученых разные мнения, их выводы по теме сравнивались, систематизировались и изучались.

Ключевые слова: творчество, лаборатория, рукопись, архив, карандаш, реликвия, музей.

Для цитирования: Ж.А. Таева. Творческая мастерская Габита Мусрепова // MUSEUM.KZ. 2024. №2 (6). С. 116-123. DOI 10.59103/muzkz.2024.06.14

CREATIVE WORKSHOP GABIT MUSREPOV

J.A. Taeva

Literary and Memorial Museum complex of S. Mukanov and G. Musrepov (Kazakhstan)

Abstract. Gabit Musrepov – writer, literary critic, publicist, playwright, great novelist-scientist depicted a very important period of Kazakh literature, wrote works of fiction as an artistic chronicle of the life of the people. He is a beloved writer, widely imposed on the Kazakh people. Every work coming from his pen fell into the hearts of the reader. Since Gabit Musrepov's skill in writing works, his rich heritage, creative laboratory, as they are explored, create new, new topics, the study of such topics as the connection of the writer's life path and creativity, the creative laboratory of the writer, the tactics of writing are relevant. Therefore, in order to determine the specific aspects of the writer's work, his creative laboratory was considered as a whole. Since, in general, each writer and scientists have different opinions about the writers' laboratory, their conclusions on the topic were compared, systematized and studied. Summing up the results of the research, it was proved that on this day a comprehensive study of the writer's work as a whole, his library, personal belongings, which make up a number of valuable museum exhibits, is valuable for Kazakh literature. In accordance with the theme, the scientific significance of the mystery and history of the exhibit in the House Museum was formulated.

Materials and methods of research: Materials and methods of research: the sources used in writing the scientific article are taken from the additional fund of the literary and memorial museum complex of S. Mukanov and G. Musrepov, materials of the National Library. In the course of the work, a set of possibilities was used, revealing the atmosphere and originality of the creative laboratory of G. Musrepov. Among them are the writer's own customs, the style of writing each work, his condition in the process of writing, the mood, the products used-all this is reflected in the creative workshop of the writer.

Keywords: creativity, laboratory, the manuscript, archive, pencil, a relic. museum.

For citation: J.A. Taeva. Creative workshop Gabit Musrepov // MUSEUM.KZ. 2024. №2 (6), p.p. 116-123. DOI 10.59103/muzkz.2024.06.14

Кіріспе. «Қаламгер туралы уақытында қаншамыз қанша дәл айттық, қанша тауып айттық деп жүрсек те, енді бүгін оның биік тұлғасы жайында толық суреттеме бере қою

онай емес. Ғабеннің үлкен бейнесі, оның есімі әрине көкірегімізде, ол жайындағы ұғым жарқын.

Тек анық біліп айтарымыз: біз бай мұрагерміз, өмірде көздеген мақсатының көбін атқарған адамның артында қалған жұрты риза. Мұра дегеннің бәрі бірдей қолмен ұстап, көзбен көретін дүние бола бере ме? Мұра, дәстүр жайын айтқанда осындай түстеп, таңбалап айту қиын, бірақ алдыңызда үнемі тұратын тез, талап, талғам деген ұғымдарға барасыз.

Талқылау. Өз шығармасын ұқсату, әдемілеу, шын көркемдік дәрежеге көтеруге ұмтылу Ғ. Мүсірепов жауапкершілігінің бір жағы болса, екінші жағы әдебиетке, көркем өнерге жанашырлықпен қарау еді» [Оразалы, 2004: 203], – деп филология ғылымдарының докторы Мүслім Базарбаев айтқандай, Ғабит Мүсіреповтің шығарма жазудағы шеберлігі, мол мұрасы, шығармашылық зертханасы зерттеген сайын толысып, зерттеуге тұрарлық, жаңа, тың тақырыптар туындатады. Ал суреткерлік талант адамға тумыстан дарыса, сол талантты шыңдау әркімнің өмірлік жолы мен ұстанар мүддесіне байланысты өрбиді. Осыдан барып жазушының өмір жолы мен шығармашылығы арасындағы байланыс, жазушының шығармашылық зертханасы, жазу тактикасы сынды тақырыптарға ұласады.

Олай дейтінім, жазушының музей-үйіндегі қолжазбаларын сандық форматқа көшіру кезінде «Жат қолында» романының қолжазбасына ерекше көзім түсті. Жазушының өз қолымен араб әрпімен (төте жазумен) жазған және де қазақ қаріптерімен машинкаға терілген нұсқасы музей архивінде сақталған. Мысалы, осы қолжазбаны жазу барысында қате кеткен жерлерін өшіріп жазған. Қолжазба тап-таза, бір де бір түзету жоқ, кей парақтарында жазушы өзі ғана түсінетін, жазу кезінде өзі ғана қолданып жүрген белгілер қойылған. Ғабит Мүсіреповтің осындай бірнеше қолжазбалары сақталған және бәрінің дерлік екінші, үшінші нұсқалары кездеспейді.

Жазушының «Оянған өлке» романы 1953 жылы жарық көрген. Онда қазақ жерінде Қарағанды шахтасы мен Ақбұйрат мыс қорыту зауыты құрылады. Жаңа өмірге ұмтылған жастардың тағдыры, мінез құлықтары, көрген қиыншылықтары осы роман арқылы суреттеледі. Араға отыз жыл салып 1984 жылы «Жат қолында» романы жарияланды. Роман «Оянған өлкенің» жалғасы. Мұнда қазақ халқының ХІХ ғасырдың соңы мен ХХ ғасырдың басындағы әлеуметтік өмірі шынайы сипатталған. Бұл роман жазушының ғана емес, бүкіл қазақ әдебиетінің айтулы табыстарының қатарында саналады.

Бұл туралы Нығмет Ғабдуллин: «Ғабит аға сөз өнеріне келгенде, өзіне де, өзгеге де қатал талаппен қарайтын. «Әр шығармамды жазардан бұрын, оның бүкіл жүйесін, оқиғалар желісін, образдардың даму жолын – бәрін асықпай ұзақ ойланамын. Бұл ойлануым – бірнеше күн емес, бірнеше айға, тіпті жылдарға созылып кетуі мүмкін», – дейтін-ді Ғабен. Бірақ ойлануы ұзақ болғанмен, тез жазатын. «Қозы көрпеш – Баян сұлу» пьесасын он бес күнде, «Ақан сері – Ақтоқты» трагедиясын он сегіз күнде жазған.

Ғабеннің бір ғадеті: шығарманы қаламмен емес, кәдуілгі қара қарындашпен жазатұғын. Жазуға кірісерден бұрын, бір уыс қара қарындашты, ұштарын біздей қып ұштап, шыны сауытқа салып алдына қояр еді. Біреуінің ұшы мұқала бастаған кезде, қолына екіншісін алар еді. Жазуы қағаз бетіне біркелкі боп түседі. Көңілінен шықпаған кей сөйлемді, яки сөзді сызып тастап, үстінен түзетпейді, өшіргішпен өшіріп отырады. Сондықтан жазулары маржандай мөлдіреп, шығарма жазған қағаздарының беттері ешқандай қол тимеген, түзету жасалмаған сияқтанып, тап-таза боп тұратын. Сөз зергерінің сұлу жазуына сүйсініп қараған кезінде көз алдына бір әдемі сурет келер еді: сағым ойнаған теп-тегіс боз далада созылып шеру тартқан ұзын түзу көштің немесе көк жүзінде биікте тізіліп кетіп бара жатқан қаз-тырна қатарының сәні қандай! Сол тақылетті бір әсерлі көрініс елес береді. Ғабен жазушының әдемілік сыры әсемдікті сүюдің биік эстетикасымен сабақталып жатқанын аңғарасың» [Ысқақұлы, 2002: 262-263].

«...Қозы Көрпеш – Баян сұлу», «Ақан сері – Ақтоқты» трагедиялары – ұлттық драматургияның інжу маржаны. Әуелден сөзді шекеден шертіп қолданатын жазушы драматургияда әлемдік үлгілерден терең сабақ ала отырып, өнеріне өнер, шабысына шабыс

косты, қайталанбас образдар жасады, ана тіліміздің тамаша кестесін төкті, ақ өлеңнің өлмес нұсқаларын жасады» – деп бағасын берген Рымғали Нұрғали [Кудабаева, 2002: 70].

Жалпы жазушы шеберханасы жайлы әр қаламгердің пайымы әртүрлі. Дегенмен сөз зергерінің шығармашылығын тұтас алып қарастырсақ, өзіне тән ерекшеліктері бар. Бұл туралы бір өңірдің тумалары, балалық шақтан достықтары үзілмей, үлкен құдалыққа ұласып, кейіннен ортақ ұрпақ сүйген, бүгінде тұрған үйлері музей кешені болып халыққа рухани, мәдени, ағартушылық қызмет көрсетіп келе жатқан қазақ әдебиетінің классик жазушысы Сәбит Мұқановтың Ғабит Мүсіреповке берген бағасындай нақты, толық ешкім айта алмаған болар десек артық айтқандық болмас. «Бірінші – бойына сіңбеген тақырыпқа жармаспайды. Екінші – бойына сіңірген тақырыбын тез жазып тастауға асықпайды, сондықтан шығармаларының шикісі аз болады. Үшінші – жазатын тақырыбына күй таңдайды, күйі жетпесе, игерген тақырыбын да жаза қоймайды. Төртінші – шығармасына өте ұқыпты, сондықтан қал-қадірі жеткенше, олпы-солпысыз шығарады. Бесінші – тілге үнемшіл, сипаттап отырған оқиғасына жәрдемі жоқ сөзді қолданбайды. Алтыншы – жарқылдақ сөздерді көбірек қолданып, шешен сөйлеуге тырысады. Жетінші – адам портретін жасауға қазақ жазушыларының ең шеберінің бірі» [Селективный, 1980: 6].

Осы жерде Ғ. Мүсірепов музейі жайлы айта кетуді жөн көрдім. Музей жазушының 1968-1985 жылдар аралығында тұрып, жемісті еңбек еткен үйінде 1991 жылы әдеби-мемориалдық музей ашылған. Ғабит Мүсірепов қазақ кинематографиясының өркендеуіне өзіндік зор үлесін қосқан. Музей экспозициясында – жазушының сценарийлері бойынша қойылған афишалар, киноленталар, касета мен CD дискілер қойылған. Сонымен қатар, проекциялық экраннан 1936 жылы түсірілген тұңғыш қазақ киносы «Амангелді» кинофильмін көре аласыздар. «Амангелді» кинофильмінің сценарийін 1936 жылы Ғабит Мүсірепов, Бейімбет Майлин және Всеволод Ивановпен бірігіп жазған. 1938 жылы алғаш рет экранға шыққан. Сондай-ақ көрермен көзайымына айналған «Қыз Жібек», «Махаббат дастаны» мен «Кездеспей кеткен бір бейне» фильмдерінің де сценарийін жазған Ғ. Мүсірепов.

Музейге келушілердің көбі шығармаларында басы артық бос сөз жоқ, адамды бірден өзіне баурап, ұйытып алатындай болса, музей-үйі де сондай жайлы, жылы екен деп сүйсіне қарап жатады. Ал, қарапайым ғана жұмыс кабинетіндегі көз тартар жәдігерлердің өз тарихы одан сайын сүйсіндіре түсетіндей. Кітапханасындағы әлем классиктерінің, орыс әдебиетінің, қазақ ақын-жазушыларының шығармаларынан құралған екі мыңнан аса кітаптардың өзі талғаммен жинақталған. Жазушы көзі тірісінде мыңнан аса кітаптарын туған жеріндегі кітапханаға жіберген. Басқа жазушыларға да артық-ауыс кітаптарын ауыл кітапханаларына жіберу жөнінде үндеу де тастаған.

Сонымен қатар, жазушының қолының табы қалған, ұстаған жеке заттары бұл күнде музейдің құнды экспонаттары ретінде сақтаулы. Мәселен, өз қолынан жонып жасаған таяқтары, бильярд ойнаған кийі, көзілдірігі, телефоны, сия сауыты, әріп ұлғайтқыш құралы, қарындаштары, өшіргіш, ұштағыш, тағы басқалары. Әр жәдігердің өзіне тән баяндалар сыры, тарихы бар.

Жазушы шығармаларын тек қарындашпен, әрі араб және латын қарпінде жазумен қатар, отырып жазудан шаршаған уақытында тұрып та жазған. Музейге келушілердің қызығушылығын туындатып, назар аудартатын құнды жәдігердің бірі жазушының арнайы тапсырмамен 1980 жылы өз бойына шақ қып жасатқан үстелі. Бұл үстелін 1987 жылы қызы Энгелина Ғабитқызы музейге табыстаған. Жасы ұлғайған шағында отырудан жалыққан кезде тұрып жазған, осы үстелге сүйеніп тұрып кітап та оқыған, осы жазу үстелінде көптеген шығармалары жарық көрген. Үстелінің үстінде, жазушының өз қолымен жазған шығармасының бір беті осы күнге дейін музейге келушілердің көзбен көруіне ыңғайлы сақталған. Ғабеннің немере қарындасы Жанат Махмұтова жазушыны былай деп еске алады: – «Ол кісі жұмыс істегенде ойын бұзып, ананы-мынаны айтып мазаламаушы едік. Ал мазалап қойған жағдайда, сор тілеп алғаның. Атам тыныштығын бұзған адаммен бірнеше

күн сөйлеспей қояды. Үлкен кісінің тарапынан мұндай «жаза» көруден қиыны жоқ. Қашан жақсы қабағын бергенше пұшайман болып жүргенің. Кейде ерте тұрып жазу үстеліне отырады. Ондай сәтте шайға шақыра алмай есім шығады. Кабинетінің жанына келіп, «ұрсып жібере ме» деп қипақтап біраз тұрамын. Кейін атамның мұндай қиын мінезіне үйреніп кеттім. Қимыл-әрекетін бақылап жүріп, шайға шақырудың да әдісін таптым. Атам жазу жазып жатқанда кабинетінің есігінен сығалап, сыртынан бақылап біраз тұрамын. Ол кісі басын көтермей жазып жатады. Бір кесек ойын қағазға түгел түсіріп болған кезде басы да көтеріле бастайды. Сөйлеміне нүкте қойылды-ау деген сәтте кіріп барып, шайға шақырамын. Атам да: «Шай ішетін уақыт болыпты ғой», – деп орнынан тұрады. Өз ісіме масаттанған мен солай атамды қолтықтап үстел басына алып келуші едім» [Жумабеков, 1989: 14].

Жазушының үстелінде арнайы қарындаштар салынған қорапшада үш түрлі он бес қарындаш бар. Оның Чехославакиядан әкелінген «Hardtmuth КОН-I-NOОН», Германиядан әкелінген «Schwan-STABILiner» қарындаштары ұшталмаған күйінде қалса, өзінің соңғы туындыларын жазған қарындаштары жазушының ұштаған күйінде сақтаулы. Тік ұшақ бейнесінде жасалған ұштағышына, «CENTRUM» атты өшіргішіне қарап отырып, қаламгердің «Қазақ солдатты», «Жат қолында», «Оянған өлке», «Ұлпан» романдары, «Кездеспей кеткен бір бейне» қара сөзбен жазылған поэмасы, «Қыз Жібек», «Қозы Көрпеш – Баян сұлу», «Ақан сері – Ақтоқты» пьесалары, «Автобиографиялық әңгіме», «Этнографиялық әңгіме» тағы басқа көптеген әңгімелері мен ана туралы шығармалар топтамасының жазылуын бір сәт ой жүзінде көргендей боламыз.

«Қазақ солдатты» – Ғ. Мүсіреповтің проза саласында ерекше жазған шығармасы. 1945 жылы «Қазақ батыры» деген тақырыппен повесть болып шығып, кейін бес жылдан кейін яғни 1950 жылы «Қазақ солдатты» деген тақырыппен қайта жарыққа шығады. Екінші Дүниежүзілік соғысының ардагері Қайырғали Смағұлов (Қайрош) бастан кешкендерін жазған. Шығармада батырдың өшпес ерлігі еліне, жеріне деген патриоттық сезімі сипатталады. Қазіргі таңда мектеп бағдарламасында батырдың ерлігін оқушыларға насихаттап, үлгі тұтып сабақ ретінде өткізіледі. Десе де қазақ әдебиетінің алтын қорында ойып тұрып орын алатын жазушы шығармашылығының қоғам өмірімен, халықтың, ұлттың ой-санасымен тығыз байланысы, тамырластығы және оның өмір құбылыстарын биік адамгершілік идеялары тұрғысынан шебер бейнелеуге негізделген зор танымдық, көркемдік, тәрбиелік мәні де айтылуға керек.

Ғабит Мүсіреповтің шығармаларында ана тақырыбы айрықша орын алады. Оның қаламынан осы тақырыпқа арналған он шақты әңгіме повесттер дүниеге келген. Өзінің ғұмырын қазақ әйелінің сан қырлы образдарын суреттеуге арналған. Жазушы ана тақырыбына жазған шығармаларында Әйел-Ана бейнесін асқақтатып, әлем әдебиетіндегі арулар образының галериясын байыта түскен. Ғабенің суреттеуіндегі ана – тек өз перзентінің ғана емес барлық адамдардың да анасы. Мысалға жазушы өзінің Ұлпаны туралы 338-ші қойын дәптерінде: «Әрбір жазушының ойында әр кезде өзімен бірге жасасып толыға түскен бейнелері болу керек. Менің ойымда Ұлпан 40 жыл бірге жасасып жүрді. Мен ол бейнені әр қырынан көрсетуге тырыстым – ойы, сезімі, сырт суреті, жас кезі есейген кезі, мінезі, мейірім т.т.» – Ұлпанды «менің Джокондам» деген. Қаламгердің ана тақырыбына арнап жазған шығармасының ішіндегі көлемдісі де көрнектісі де – «Ұлпан» повесі. Роман қазақ әйелінің он тоғызыншы ғасырдағы қазақ әйелінің трагедиялы тағдырына арналған. Ұлпан шығармасын оқыған оқырманның әсері:

«ҰЛПАНДЫ» ОҚЫҒАННАН КЕЙІНГІ ОЙ

Көргісі кеп аңсаған жан анасын,
 Іздеуі анық сағыныштың дауасын.
 Нағыз ана, нағыз ару іздесең,
 «Ұлпан» оқы, бәрін содан табасың!

Саят ҚАМШЫГЕР

Жазушы өзінің шебер суреттеуі арқылы бүкіл бір тарихи дәуірдің тынысын айқын аңғартып, аса маңызды әлеуметтік мәселелерді терең толғайды. Оның барлық шығармасынан заман шындығын, сан алуан өмір құбылыстарының кескін-бейнесін айқын көре аламыз. Ол сонысымен де құнды.

Сондықтан да жазушының шығармашылығын терең түсінуде оның шығармашылық зертханасымен, шығармаларының жазылу тарихымен танысудың рөлі зор. Жазушының тек шығармашылығына ғана емес, тұтынатын заттарына, жұмыс кабинетіне де үлкен талғаммен, аса кірпияз қарағаны тектен-тек емес. Айтар ойымыздың түйінін Ғабит Мүсіреповтің өзі айтқандай, «Дүниеде адам баласының ұлы қасиеті екеу-ақ: ой ұлылығы, сұлулық ұлылығы. Көркем айтылған ой ұлы, ойландыра алған сұлулық ұлы».

Алматы қаласындағы Ғабит Мүсірепов музей-үйінде экспозиция Ғабеннің қоштасу хатымен аяқталады. «...Кешегі өткен Ғабиден досқа: «Енді екі жыл жүрсек жетпей ме?!» дегенім бар еді. Сол мөлшерім мөлшер болды. Қойны суық қасиетті қара жер құшағына міне, мен де кеткелі жатырмын. Үмітпен, күреспен, сеніммен өткізген ұзақ ғұмырымды қорыта қарасам, қуанышым да, ренішім де мол екен. Жас қазақ мемлекетінің биік туы менің көз алдымда көтерілді. Бүгін де күллі әлем назары ауған іргелі елге айналдық. Бірақ әдебиет пен өнер ұлы болмаған жағдайда ұлт ұлы болып есептелмейтінің ұмытпайықшы. Жан сүйсінтер бірлік жоқ жерде саналы тірлік те жоқ. Кейде мыстың алтынға, қыранның қарғаға телініп жататыны – осының кесірі. Үлкен өнердің үлкен, таза мінезі болуы керек. Өзім іргетасын қаласқан қазақтың ата буын әдебиетінің атынан өтінемін: мені соңғы сапарға шығарып саларда осы ақтық тілегімді еске алындаршы. Қалам ұстауға халім болмағандықтан хатты Әлжаппар мен Мұхтарға айтып жаздырдым. Ал, қасиетті елім, жерім, қиыспас дос-жаран, ағайын-туыс, сәулелі жас ұрпақ, хош хош болындар!» Ғабит Мүсірепов 1985, 28 желтоқсан.

Қорытынды. Қорыта айтқанда, Ғабит Мүсірепов қазақтың көркем әдебиетінде өзіндік орны бөлек, қазақ әдебиетінің дамуына үлкен үлес қосқан классик жазушы. Оның қаламынан шыққан әрбір еңбегі оқырман жүрегіне жол тапқан. Халықтың сүйікті жазушысына айналған. «Ғабит Мүсірепов – ардақты ат! Мүсірепов туралы мың сөзден «Мүсірепов» деген бір сөздің мағынасы әлдеқайда терең, мазмұны әлдеқайда бай. Дегенмен, Мүсіреповті мақтаудың керегі жоқ, Мүсіреповпен мақтану керек!» деп жазушы, академик Зейнолла Қабдолов айтқандай.

Ғабит Мүсірепов – ХХ ғасырдағы еліміздің тарихындағы, әдебиетіміз бен мәдениетімізге үлесін қосқан аса ірі, мықты тұлғалардың бірі. Қаламгер жазған туындылар мен тақырыптар, қозғаған әлеуметтік мәселелер, тарихымызға қатысты оның шығармаларында көркемдік және терең шешімін тапқандығы тек біздің ғана әдебиетімізде емес, әлем әдебиетінде жоғары бағаланды.

ӘДЕБИЕТ

Оразалы С. Ғабит Мүсірепов туралы естеліктер. Алматы: Білім, 2004. 98-б.

Ысқақұлы Д. Сырбаз суреткер. Алматы: ҚАЗАқпарат, 2002. 62-б.

Құдабаева Г. Ғабит Мүсірепов-100. Алматы: Өлке, 2002. 9-б.

Мүсірепов Ф. Таңдамалы. Үш томдық. А.: Жазушы, 1980. 62-73-бб.

Жұмабеков С. Ғабит Мүсірепов. Алматы: Мектеп, 1989. 101-117-бб

Аңыз адам. №18 (54) қыркүйек 2012. 6-9-бб.

- Қазақ тілі мен әдебиеті журнал. №1 2012. 2-б.
 Мүсірепов Ф. Драмалық шығармалар. А.: Өнер, 1982. 62, 296-бб.
 Жетпісқызы Г. Халықаралық ғылыми конференция материалдары. Алматы: Арыс, 2002. 23-58-бб.
 Қайырбеков Ә. Мүсіреповтің хатханасы – Письмотека Мусрепова. Алматы, 2022. 374-б.
 Ысмағұлов Ж. Габит Мүсірепов туралы тоғыз толғам. Алматы: ЖШС Қазақстан баспа үйі, 2002. 3-16-бб.
 Қайырбеков Ә.Ғ. Ғажайып Ғабен. Мүсіреповке арналған жырлар // Алматы, 2012. 113 б.
 Мүсірепов Ф. Күнделік. //Ана тілі. Алматы, 1997. 160-б.

REFERENCES

- Orazaly S. Memoirs of Musrepov. Almaty: knowledge, 2004. 98 p. (In Kazakh)
 Skakovich D. Syrbaz suretкер. Almaty, Kazparat, 2002. 62 p. (In Kazakh)
 Kudabaeva G. Gabit Musrepov-100. Almaty, Ulke, 2002. 9 p. (In Kazakh)
 Musrepov G. Selective. In three volumes. Almaty, 1980, pp. 62-73. (In Kazakh)
 Zhumabekov S. Gabit Musrepov. Almaty: Mektep, 1989, pp. 101-117. (In Kazakh)
 Anyz adam journal. №18 (54) September 2012. pp. 6-9. (In Kazakh)
 Journal of the Kazakh language and literature. №1, 2012. 2 p. (In Kazakh)
 Musrepov G. Dramatic works. Almaty: Oner, 1982. 62, 296 p. (In Kazakh)
 Zhetpiskyzy G. Materials of the international scientific conference. Almaty: Arys, 2002, pp. 23-58. (In Kazakh)
 Kayyrbekov A. Musrepov's Letter // Almaty, 2022. 374 p. (In Kazakh)
 Ismagulov J. We are talking about Gabit Musrepov. // Almaty, Housing and Communal Services "Kazakhstan", 2002. pp. 3-16. (In Kazakh)
 Kayyrbekov A.G. Is A Wonderful Gene. Poems for Musrepov // Almaty, 2012. 113 p. (In Kazakh)
 Musrepov G. Diary // Almaty, Astana, 1997. 160 p. (In Kazakh)

Автор туралы мәлімет: Таева Жанар Акинқызы – «Алматы қаласының музейлер бірлестігіне» қарасты С. Мұқанов пен Ф. Мүсіреповтің әдеби-мемориалдық музей кешенінің ғылыми қызметкері (050051, Алматы қ-сы, Төлебаева 125, Қазақстан). E-mail: taevazanar73@gmail.com

Сведения об авторе: Таева Жанар Акиновна – научный сотрудник литературно-мемориального музейного комплекса С. Муканова и Г. Мусрепова при «Объединении музеев города Алматы» (050051, г Алматы, ул. Тулебаева 125, Казахстан). E-mail: taevazanar73@gmail.com

Information about the author: Zhanar A. Taeva – researcher at the literary and memorial museum complex of «S. Mukanov and G. Musrepov at the Association of Museums of Almaty» (050051, c Almaty, st Tulebaeva 125, Kazakhstan). E-mail: taevazanar73@gmail.com

Редакцияға түсті / Поступила в редакцию / Entered the editorial office: 07.03.2024.

Рецензенттер мақұлдаған / Одобрено рецензентами / Approved by reviewers: 28.03.2024.

Жариялауға қабылданды / Принята к публикации / Accepted for publication: 01.04.2024.